

Svar på skriftligt spörsmål SS 567/2020 rd

Svar på skriftligt spörsmål om grunderna för avslag på Helsingfors universitets förslag om utbildningsansvar i hälsovetenskaper

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 567/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Sari Sarkomaa /saml:

På vilka grunder fick Helsingfors universitet avslag på sitt förslag till undervisnings- och kulturministeriet om beviljande av utbildningsansvar för magister- och doktorsexamen i hälsovetenskaper,

vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att återinleda magisterutbildningen i hälsovetenskaper och för att bevilja examensrätt till Helsingfors universitet,

hur säkerställer regeringen att det finns tillräckligt med sakkunniga, ledare och lärare inom hälsovetenskaper i Helsingfors och Nyland, och

hur säkerställer regeringen att det finns tillräckligt med experter och kompetens inom sjuk- och hälsovårdens diagnostiska tjänster?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Enligt 7 § 3 mom. (1172/2014) i universitetslagen (558/2009) utfärdar statsrådet genom förordning närmare bestämmelser om examina som kan avläggas vid universiteten, målen för examina, studiernas uppläggning och andra grunder för studierna samt vilka examina som kan avläggas vid de olika universiteten (utbildningsansvar). Enligt samma lagrum utfärdar undervisnings- och kulturministeriet genom förordning, som bereds i samarbete med universiteten, bestämmelser om den närmare fördelningen av utbildningsansvaret mellan universiteten.

Universitetens utbildningsansvar preciseras i undervisnings- och kulturministeriets förordning om precisering av universitetens utbildningsansvar (1451/2014, nedan förordningen om utbildningsansvar). Förordningen (896/2019) innehåller en bilaga med en förteckning över de områden inom vilka universiteten ordnar utbildning som leder till lägre och högre högskoleexamen på det humanistiska, det pedagogiska, det naturvetenskapliga, det samhällsvetenskapliga och det tekniska utbildningsområdet samt över fördelningen av utbildningsansvaret för lärarutbildningen mellan universiteten. Inom andra utbildningsområden fastställer universitet självständigt, vilka läroämnen eller utbildningsprogram de ordnar inom ett område.

Svar på skriftligt spørsmål SS 567/2020 rd

Universitet kan inte inom de områden som anges i förordningen om utbildningsansvar inleda ordnande av utbildning som leder till lägre eller högre högskoleexamen utan det utbildningsansvar som föreskrivs i förordningens bilaga. Från detta perspektiv innebär utbildningsansvar rätt att ordna utbildning som leder till examen inom ett visst område. Universitet kan inte heller inom de områden som anges i förordningens bilaga avstå från att ordna utbildning som leder till lägre eller högre högskoleexamen utan att ändringar görs i förordningens bilaga. Universitetens utbildningsansvar innebär därmed också en plikt att ordna utbildning som leder till examen. Universitet kan dock själva bestämma vilka läroämnen eller utbildningsprogram de ordnar inom de områden som fastställs i förordningen om utbildningsansvar. Universitet med samma utbildningsansvar kan sinsemellan komma överens om en ändamålsenlig arbetsfördelning avseende utbildningsansvaret.

Målet med regleringen av universitetens utbildningsansvar är att trygga utbildningsutbudet inom alla områden i enlighet med samhällets behov och säkerställa högskoleutbildningens ändamålsenliga dimensionering och en optimal fördelning av resurserna.

Universitetens möjligheter att svara mot samhällets behov av kunnande och förändringarna inom vetenskapsvärlden samt universitetens möjligheter att profilera sig inom sina starka områden ska också stärkas. Utbildningen vid universitet ska inom många områden tillgodose behov av kompetens och arbetskraft också på nationell nivå.

Den 11 februari 2020 föreslog Helsingfors universitet att universitet skulle införa en magisterexamen och en doktorexamen i hälsovetenskaper i sitt utbildningsansvar. I förslaget ingick inte ordnande av utbildning som leder till kandidatexamen. Det uppskattades att 30 nya studerande skulle intas varje år. Helsingfors universitet framförde att en förutsättning för det nya utbildningsansvaret är tillräckliga resurser för att inleda och upprätthålla verksamheten genom tilläggsfinansiering till fakulteten från antingen ministeriet eller Helsingfors universitet.

För närvarande har sex universitet utbildningsansvar för hälsovetenskaper: Östra Finlands universitet, Jyväskylä universitet, Uleåborgs universitet, Tammerfors universitet, Åbo universitet och Åbo Akademi. Yrkeshögskolor ger omfattande utbildning som är profilerad på ledarskap inom social- och hälsovård och som leder till högre yrkeshögskoleexamen. I Nyland erbjuder yrkeshögskolan Diakonia, yrkeshögskolan Metropolia och yrkeshögskolan Laurea utbildningar som är inriktade på ledarskap inom social- och hälsovård och på klinisk expertis och som leder till högre yrkeshögskoleexamen. Högskolorna ordnar dessutom fortbildning med inriktning på ledarskap inom social- och hälsovård.

Svar på skriftligt spørgsmål SS 567/2020 rd

Arbets- och näringsministeriet och social- och hälsovårdsministeriet var de ministerier och Jyväskylä universitet, Uleåborgs universitet, Åbo universitet och Tammerfors universitet var de universitet som förhöll sig positivt till förslaget. Östra Finlands universitet och Åbo Akademi förhöll sig kritiska till att bevilja ansvar endast för ordnande av magisterutbildning utan ansvar för kandidatutbildning.

Helsingfors universitet föreslog samma utbildningsansvar redan 2013, men det beviljades inte. Då ansågs det att frågan om huruvida ett eller flera universitet kan profilera sig som enbart tillhandahållare av magisterutbildning är utbildningspolitiskt mycket viktig och inte kan avgöras endast i fråga om ett enskilt universitets förslag som gäller ett enskilt utbildningsområde, och att ställningen hos yrkeshögskolorna och de examina som avläggs vid dem ska också beaktas när det gäller det hälsovetenskapliga utbildningsområdet. Situationen är fortfarande densamma 2020. För närvarande har inget universitet inom något område utbildningsansvar för magister- och/eller doktorsexamen utan ansvar för kandidatexamen inom samma område.

Enligt undervisnings- och kulturministeriet finns det inget behov av att öka antalet högskolor som ordnar utbildning i hälsovetenskaper från nuvarande genom att bevilja Helsingfors universitet utbildningsansvar för enbart magister- och doktorsexamen, och därmed har inte ett förslag för beviljande av utbildningsansvar heller lämnats till statsrådet. Undervisnings- och kulturministeriet bereder inte beviljande av utbildningsansvar för hälsovetenskaper till Helsingfors universitet.

Till utbildningen för hälsovetenskaper söker sig främst sjukskötare som avlagt en yrkes- eller yrkeshögskoleexamen och som det råder brist på överallt i Finland. Enligt yrkesbarometern (3/20) är det brist på överskötare och avdelningsskötare i synnerhet i Kajanaland. Dessutom råder det brist på arbetskraft i Nyland, Birkaland, Södra Österbotten och Österbotten.

Examensmålen för utbildningar som leder till högre högskoleexamen har höjts märkbart. Under 2017–2020 var målet för områden inom humanism, medicin samt hälsovård och välfärd sammanlagt 3 147 högre yrkeshögskoleexamina och för avtalsperioden 2021–2024 är målet sammanlagt 4 717 högre yrkeshögskoleexamina.

Prognosforumet för kompetens *Osaamisrakenne 2035* (Utbildningsstyrelsen 2019) identifierar inte någon särskild brist av experter inom social- och hälsovårdens diagnostiska tjänster eller ett behov av radiografiutbildning eller utbildning i klinisk laborietvetenskap på magisternivå vid universitet. Å andra sidan ordnas vid

Svar på skriftligt spørgsmål SS 567/2020 rd

högskolor för närvarande utbildning som leder till högre yrkeshögskoleexamen för både bioanalytiker och röntgenskötare.

Utvärderingarna som utförs av Nationella centret för utbildningsutvärdering av utbildningsområden inom högre utbildning producerar en helhetsbild över styrkor och utvecklingsområden hos de utbildningsområden som granskas i förhållande till den kompetens och arbetslivsrelevans som examina producerar och till kontinuerligt lärande. Utvärderingen ger även information om högskolornas förmåga att utveckla utbildningsutbudet så att det svarar mot föränderliga kompetensbehov och framtidens verksamhetsmiljö. Enligt planen för utbildningsutvärderingar 2020–2023 genomförs utbildningsutvärderingar för högskoleutbildningen inom social- och hälsoområdet under 2020–2021.

I projektet *Osaamisella soteen* som inleddes under föregående regeringsperiod och som styrs av undervisnings- och kulturministeriet och social- och hälsoministeriet kartlades kompetensbehov inom social- och hälsovård och utvecklingsbehov för utbildningen inom branschen. I slutrapporten för projektet understryks att det i framtiden är det allt viktigare att utbildningssystemet kan reagera smidigt på kompetensbehoven inom social- och hälsovårdssystemet och förnya arbetslivet. Detta förutsätter ännu mer dialog och samarbete mellan högskolorna, utbildningsanordnarna och social- och hälsovårdstjänsterna både i regionerna och på riksnivå.

Arbetsgruppen föreslog också att en helhetsbedömning om högskoleexamina och strukturen för ständigt lärande och dess funktionalitet inom social- och hälsovård ska genomföras och att behoven att reformera högre högskoleexamen inom social- och hälsovård på grund av förändringar i arbetslivet ska införlivas i denna helhetsbedömning.

Avsikten är att inleda helhetsbedömningen under innevarande regeringsperiod.

Helsingfors 18.8.2020

Forsknings- och kulturminister Annika Saarikko